

Олеся Склярєнко
кандидат філологічних наук, доцент
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
м. Переяслав

АВТОРСЬКА ІНТЕНЦІЯ ТА ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ

Будь-яке дослідження тексту не може бути повним без урахування авторського наміру, або авторської інтенції, адже саме вона об'єднує весь текст у єдине структурне й смислове ціле, що і становить актуальність поданого дослідження.

Таким чином **мету** нашої студії вбачаємо у аналізі різних підходів до трактування поняття «авторська інтенція» та в описі їх особливостей.

Сучасна лінгвістика для опису авторського наміру вживає такі терміни як «авторська інтенція» та «авторська модальність». Термін «авторська інтенція» було запозичено із психології, із праць А. Лурії, де інтенцією він називав «... бажання, план, завдання або переконання, які орієнтують на певну мету» [6, с. 143]. У лінгвістиці цей термін уживається в працях В. Лукіна та М. Федосюк. Дж. Каллер зазначає, що авторська інтенція – це не авторські роздуми під час написання твору, а те, що йому вдалося втілити в ньому [3, с. 75]. При цьому дослідник виділив 1) фактичну інтенцію, або контактностворюючу; 2) волюнтативну (вплив); 3) репрезентативну (повідомлення); 4) конативну (засвоєння) [там само]. Керуючись такими намірами, автор і створює текст.

У нашому дослідженні ми підтримуватимемо думку, що вибір обговорюваного терміну залежить від наративної програми всього художнього тексту та ілюктивного наміру самого автора. Ми також повинні мати на увазі, що сприйняття особистості автора через форми його втілення в тексті орієнтоване на взаємовідносини між автором та читачем. Вони не можуть складатися безпосередньо, а лише через художні образи, образи персонажів. Цю взаємодію можна зобразити схематично:

Автор —→ **художній текст** —→ **персонаж** —→ **читач**

Рис. 1.1

Авторський намір – це певною мірою реальність, яка породжує художній твір, де авторська точка зору є об'єктивно та суб'єктивно присутньою й відіграє функцію об'єднуючого елемента всієї структури художнього тексту. Кожна авторська інтенція трансформується в образах, що допомагають донести змістово-фактуальну інформацію до читача.

Художній текст є вторинною моделюючою системою, і він характеризується образністю [4; 5]. «Образність – це принцип підходу письменника до дійсності, тип і характерна ознака її відображення» [2, с. 64]. Досліджуючи цю проблему, філологи мають справу з використанням таких фактів, як: 1) літературний напрям; 2) жанр; 3) стиль; 4) тип і структура твору; 5) прагматика

твору, де прагматикою вважається мета, з якою був створений твір. Глибоке проникнення в художній текст відбувається за адекватного пояснення причин і мотивів авторського відбору й творчого використання мовних засобів, їх призначення й функціонування. В.В. Виноградов зазначав: «У великій кількості образів відображається різноманітність дійсності, саме у своїй сукупності образи створюють цілісний та єдиний образ автора» [1, с. 253].

Образність і образ автора – це не однакові категорії, тому що образність художнього тексту – це породження образу автора [30, с. 52; 102, с. 4]. Художній текст – це мовленнєвий твір, за допомогою якого передається певна інформація, яка повинна характеризуватися суб'єктом мовлення. В усному мовленні таким суб'єктом є мовець, а в художньому – автор. Автор художнього тексту не може ототожнюватися з мовленнєвим мовцем, тому що в художньому тексті автор відмежовується від читача внаслідок створення різних комунікативних ситуацій, реценцій, і читач сприймає автора лише через його твір [1, с. 41]. Дж. Каллер зазначає, що в художньому тексті існує два типи інформації. Інформація першого типу – це предметно-логічна інформація, яка не пов'язана з учасниками комунікації, а інформація другого типу має емоційний характер, оскільки вона пов'язана із суб'єктивними переживаннями учасників ситуації, передає їхнє ставлення до неї та їхню оцінку предмета мовлення. Саме з інформацією цього типу пов'язана образність художнього тексту [3, с. 121].

Таким чином, аналіз оповідань як типу художнього дискурсу неможливий без дослідження образу автора та образності у творах конкретного автора, тому що саме в образності реалізується авторська інтенція, вияв якої можна чітко простежити в авторському та персональному мовленні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В. В. О языке художественной литературы. Москва : Худ. лит-ра, 1959. 652 с.
2. Ибраев Л. И. Слово и образ. К проблеме соотношения лингвистики и поэтики. *Филологические науки*. 1981. №1. С. 18–25.
3. Каллер Дж. Теория литературы. Москва : АСТ Астрель, 2006. 128 с.
4. Корольова А. В. Типология нарративных кодов интимизации в художньому тексті. Київ : Вид. Центр КНЛУ, 2002. 267 с.

5. Тимофеев Л. И. Основы теории литературы. Москва : Просвещение, 1971. 464 с.

6. Рабочий словарь психолога / ред. В. В. Шапаря. Ростов-на-Дону : Феникс, 2005. 490 с.